

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN

INFORMACYJNY

POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

TOURING-KLUBU (P. T. K.).

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok II.

Warszawa, kwiecień 1931 r.

№ 4 (6).

NASZE MUZEA.

Sala odczytowa Muzeum Kujawskiego P. T. K.
 we Włocławku.

I. W domach własnych:

1) *Kujawskie Muzeum P. T. K. we Włocławku*, ul. Słowackiego 1a (woj. Warszawskie). Ekspонатów około 2000. Kustosz: p. Szymon Rajca, Stacja kolejowa, Włocławek.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 341—2 (od tego czasu wiele wybitnych zmian).

2) *Kurpiowskie Muzeum P. T. K. w Nowogrodzie* (pow. Łomżyński, woj. Białostockie), Ekspонатów 2800. Kierownik: p. Adam Chętnik (adres j. w.). Kustoszka: p. Zofja Chętnikowa.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 325—8 (od tego czasu muzeum znacznie rozbudowane), 1926, str. 347.

3) *Sandomierskie Muzeum P. T. K. w Sandomierzu*, ul. Żeromskiego 6 (woj. Kieleckie). Ekspонатów (?). Kustosz: p. Leon Wilkoński.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 337—9, *Wiadomości Archeologiczne*, 1923, str. 29—48.

II. W lokalach udzielonych przez władze rządowe, samorządowe i kościelne oraz instytucje społeczne:

4) *Chełm*, woj. Lubelskie. Państwowe Gimnazjum im. St. Czarnieckiego.

5) *Jędrzejów*, woj. Kieleckie. Państwowe Seminarjum Nauczycielskie.

6) *Kalisz*, woj. Łódzkie, Ratusz, III piętro, utrzymywane przez magistrat m. Kalisza. Kustoszka: p. Hieropolitańska.

Opis: *Ziemia*, 1930 str. 319., *Ziemia*, 1927, str. 46 — 7, *Wiadomości Archeologiczne*, 1920, str. 207 — 12, *Ziemia*, 1912, str. 235—7.

7) *Lubelskie Muzeum P. T. K. w Lublinie*, ul. Narutowicza 4. Ekspонатów (?). Kustosz: (?)

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 70—76, *Ziemia*, 1914—9, V, str. 366—7.

8) *Łowickie Muzeum P. T. K. w Łowiczu*, woj. Warszawskie, ul. Rynek Kościuszki 16. Ekspонатów 340. Kustoszka: p. Aniela Chmielińska, ul. Mostowa 7, Łowicz.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 322—4, 1913, 207—8 i 273—6.

9) *Miechów*, woj. Kieleckie, klasztor Bożogrobców. Ekspонатów 1999. Kustosz: p. Julian Piwowarski.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 324—5.

10) *Pabjanice*, pow. Łaski, woj. Łódzkie, ul. Zamkowa 65. (Szkoła powszechna Nr. 5). Ekspонатów 122. Kustosz: p. Józef Józefiak, ul. Zielona 14, Pabjanice.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 374—5.

11) *Piotrków*, woj. Łódzkie, Zamek. Ekspонатów ok. 3000. Kustosz: p. M. R. Witowski.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 332—4, —M. R. Witowski, *Katalog zbiorów Towarzystwa Krajoznawczego na Zamku królewskim w Piotrkowie Trybunalskim*, P. 1926. *Wiadomości Archeologiczne*, 1920, str. 56—64.

12) *Poleskie Muzeum P. T. K. w Pińsku*, lokal Polskiego Banku Spółdzielczego. Ekspонатów ok. 1000.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 331—2.

13. *Radom*, woj. Kieleckie, ul. Podjazdowa 1. Lokal Radomskiej Wytwórni Broni. Kustosz: ks. J. Rokoszyński, ul. Marjańska 32.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 334—7 i 178—9, *Ziemia*, 1923, str. 65—6.

14. *Skierbieszów* (Muzeum P. T. K. im. Wł. Reymonta), woj. Warszawskie, Dom Sejmikowy, pok. 54. Ekspozycji 16.

15. *Stonim*, woj. Nowogródzkie. Kustosz: p. J. Stabrowski.

Opis: *Ziemia*, str. 339—40.

16. *Tucholskie Muzeum Regionalne P. T. K. w Tucholi*, Ratusz. Ekspozycji 192. Kustosz: p. J. Szykiewicz, ul. Świecka 52, Tuchola.

III. W lokalach wynajętych:

17. *Kielce*, ul. Leonarda 14. Kustosz: p. T. Włoszek.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 320—2, *Ziemia*, 1922, str. 147, *Ziemia*, 1912, str. 158—61.

18. *Olkusz*, woj. Kieleckie, lokal Banku Kredytowego Spółdzielczego. Kustosz: p. Mrozeński.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 328—30.

19. *Ostrowiec n. Kamienną*, pow. Opatowski, woj. Kieleckie, ul. Górzysta 5. Ekspozycji 1300. Kustosz: p. Mieczysław Radwan.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 330—1.

20. *Tomaszów Mazowiecki* (Muzeum Opoczyńskie P. T. K.), pow. Brzeziński, woj. Łódzkie, ul. Prez. Mościckiego 34. Ekspozycji 87. Kustosz: ks. J. Olszewski.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 340—1.

IV. Dawne muzea P. T. K., które zmieniły właściciela:

1) *Bydgoszcz*, woj. Poznańskie. Zbiory muzealne Oddziału P. T. K. w r. 1923 przekazano Muzeum Miejskiemu (Stary Rynek im. Marsz. Piłsudskiego).

2) *Łódź*. Muzeum, założone w r. 1911, przekazane w r. 1924 Muzeum Miejskiemu (1224 ekspozycji).

3) *Siedlce* (Muzeum Ziemi Podlaskiej im. M. Asanowicza), woj. Lubelskie, Stary Rynek. Pod opieką Komisji Oświatowej Magistratu. Działalność ma być oparta o wznowiony Oddział P. T. K.

Opis: *Ziemia*, 1930, str. 78—9.

4) *Warszawa*. Zbiory przekazane Muzeum Etnograficznemu, Narodowemu i w depozycie w Gimnazjum Prywatnym im. Św. Kazimierza w Warszawie.

V. Dawne muzea P. T. K. o losach bliżej nieznanach:

5) *Częstochowa*. Zbiory P. T. K. znalazły się początkowo w Muzeum Miejskim, dawny Park im. Staszica, obecnie część zbiorów w Seminarjum Nauczycielskim Miejskim. Zawadzie. Park Narutowicza. Obecnie pod opieką Komis. Rząd. p. Aleks. Bratkowskiego. Mają być umieszczone w domu miejskim przy ul. Dąbrowskiego 10.

6) *Dąbrowa Górnicza*. Wzorowo prowadzone muzeum P. T. K. mieściło się w lokalu, udzielonym przez Radę Zjazdu Górniczego.

7) *Konin*. Zbiory P. T. K. w r. 1913, wynosiły 521 ekspozycji.

8) *Łomża*. Bogate zbiory muzealne (ponad 4000 ekspozycji), pod opieką p. Tomasza Niklewskiego mieściły się jeszcze w r. 1918 w siedzibie Oddziału, ul. Wesola 6.

9) *Mława*. Zbiory Zawkrzyńskiego Oddziału P. T. K. w 1913 r. wynosiły 23 ekspozycje.

10) *Ostrołęka*. Zbiory P. T. K. wynosiły ponad 1000 ekspozycji. Podczas wojennego zniszczenia miasta, zbiory zakopano. Odkopana część zbiorów w Państw. Muz. Archeol. w Warszawie.

Opis: *Ziemia*, 1914, str. 301—2.

11) *Pieszkowa Skała*. Muzeum w Zamku, założone przez Oddział P. T. K. w Olsztynie.

12) *Suwałki*. Oddział posiadał w latach 1910—4 Muzeum Ziemi Suwalskiej P. T. K.

Opis: *Ziemia*, 1910, str. 559 i 1911, str. 28—30.

13) *Puck*. Muzeum Morsko-Przyrodnicze P. T. K. Losy nieznane wskutek likwidacji Oddziału z r. 1923 na podstawie dawnego statutu. Ekspozycji w r. 1922 było 29.

14) *Wieluń*. Zbiory P. T. K. w r. 1914 zostały uporządkowane i skatalogowane. W końcu roku wynosiły 151 ekspozycji.

15) *Zawiercie*. Zbiory P. T. K. w r. 1913 wynosiły ponad 100 ekspozycji.

Nasze muzealnictwo krajoznawcze wymaga przede wszystkim: 1) uporządkowania stanu prawnego (hipotek, szacunków i t. p.), 2) odpowiednich pomieszczeń lokalowych, 3) właściwego sprzętu muzealnego, 4) jednolitej inwentaryzacji zbiorów według wzoru Komisji Muzealnej P. T. K., a jednocześnie: 1) stałych dotacji finansowych rządu i samorządu, 2) fachowego dyrektora P. T. K., stałych, odpowiednio przygotowanych (i uposażonych) kustoszów przy muzeach P. T. K., wreszcie ustalenia sieci regionalnych muzeów krajoznawczych.

Do działu Nasze Schroniska Nr. 3(5) uzupełnienia i sprostowania: 2) *Nad Świtezia* (23 klm. od Nowogrodka na drodze: N.-Baranowice). Opieka: p. W. Frydrychowska (maj. Rusocin, p. Nowogrodka, s. p. 5), i inż. J. Puzynowski (nadleśn. Łowce, p. Nowogrodka). Opłaty: nocleg z pościelą 1-a noc 1.20, nast. 80 gr. na sali ogólnej, osobno: nocleg z pościelą 2 zł. Nocleg bez pościeli: sala ogólna 20 gr., osob. pokój 1 zł. 3) *Nad Wigrami*. Opieka: p. J. Świątecki, Suwałki, Konopnickiej 16. 6) *Bydgoszcz*. Zgłoszenia do Oddziału, Libelta 5. Schronisko łoż. 20, dla kobiet. Opłata 1 zł. za nocleg z pościelą. 10) *Ojców*. Miejsce na łóżkach i siennikach 40. 14) *Toruń*. Podzamcze 9 (Strzelnica) Opłaty: młodz. szk. średn. 75 gr., szk. powsz. 50 gr. za nocleg. Oddział zakupił 50 poduszek i 40 koców.

CZYNNOŚCI I POSIEDZENIA RADY GŁÓWNEJ P. T. K.

Posiedzenie Rady Głównej P. T. K. odbyło się w dniu 13 marca. Postanowiono:

1. Organizację biura Towarzystwa traktować pod kątem dwóch potrzeb programowych działalności: stworzenia społecznej instytucji organizacji turystyki P. T. K. i sprawnie działającego aparatu administracyjnego dla ruchu krajoznawczego. Realizację tych postulatów wiązać ze staraniami o pozyskanie funduszków i odpowiedniej osoby na stanowisko dyrektora P. T. K.

2. Zatwierdzono zaproponowany przez Komitet wykonawczy porządek dzienny i wnioski na Zjazd Delegatów w dn. 12.IV b. r.

3. Przyjęto przedstawione przez skarbnika Rady sprawozdanie finansowe za r. 1930, bilans na 31.XII 1930 i budżet administracyjny Rady na rok 1931. Wszystko przesłane będzie wraz z wnioskami Oddziałów. Przygotowane będą na Zjazd sprawozdania: finansowe i z działalności całego Towarzystwa.

4. Wobec zgłoszonej rezygnacji przez prezesa P. T. K., inż. Z. Słomińskiego, postanowiono złożyć Mu podziękowanie, osobliwie za przeprowadzenie sprawy pozyskania placu dla Towarzystwa, prosić o zachowanie mandatu członka Rady i powierzyć Komitetowi Wykonawczemu sprawę kandydata na stanowisko prezesa P. T. K.

5. Przedstawić Zjazdowi Delegatów na członków Rady (po wylosowaniu) Pp.: J. Remera, M. Siwaka, M. Wisznickiego, J. Błońskiego, na zastępców: Pp. M. Bereżyńskiego, K. Izydorczyka, K. Maja, F. Sznarbachowskiego. Pozostałe kandydatury: 2 członków Rady i 1 zastępcę ustali Komitet Wykonawczy.

6. Postanowiono na Walnem Zgromadzeniu Związku Polsk. Tow. Turyst. w dn. 15.III b. r. zająć stanowisko w sprawach zgłoszonych: Związek winien być organizacją państwową; poprzeć wnioski Międzyministerjalnej Komisji do zbadania zagadnień turystyki, zaznaczając w stosunku do postulatów programowych stanowisko własne; poprzeć projekty zmian statutu Związku P. T. T., wysunąć postulat, że sekcje turystyczne towarzystw oświatowych nie powinny być przyjmowane do Związku, gdyż obniża to siłę liczebną towarzystw turystycznych; domagać się rozszerzenia uprawnień konwencji turystycznych na Związek P. T. T. lub P. T. K.

7. Delegować na zjazd w sprawach turystyki, zwoływany na dz. 17.III b. r. przez P. Ministra Robót Publicznych Pp. A. Patkowskiego i M. Siwaka.

8. Przyjęto do wiadomości: a) uchwały Komisji Organizacyjnej z 24.II b. r.; b) Komisji Turystycznej z 20.II b. r. zwłaszcza w spra-

wach organizacji kursu dla przewodników; c) Komisji Muzealnej z 6.III b. r., zwłaszcza w sprawach Muzeum Kurpiowskiego, memorjału do Funduszu Kultury Narodowej, przystąpienia do Związku Muzeów i muzeów Oddziałów nieczynnych; d) Komisji Jubileuszowej z 9.III b. r., że wobec coraz żywszego zainteresowania zagranicą (ostatnio turystów amerykańskich i holenderskich) polskimi obrzędami etnograficznymi, P. T. K. wspólnie z Wydziałem Oświaty i Kultury Magistratu m. Warszawy zorganizować należy w stolicy stałe masowe widowiska obrzędowe. W r. b. zorganizowane zostaną Sobórki z wiankami na Wiśle i Szopka Warszawska na Starem Mieście z kołędnikami i turoniem. Rada rozszerzy inicjatywę na inne środowiska.

9. Rada podnosi z wielkiem uznaniem akcję podjętą przez Oddział Bydgoski P. T. K. w sprawie budowy dworca autobusowego. Roześle informacje do Oddziałów jako przykład dobrze pomyślanej akcji turystycznej.

10. Rada zwoła konferencję central. związków oświatowych w sprawie wspólnej akcji w zakresie propagandy krajoznawczo-turystycznej.

Dyplom i odznakę Złotego Krzyża Zasługi wręczył p. Wojewoda Krakowski Prezesowi naszej Komisji Kół Kraj. Mł. Szkoln. prof. L. Węgrzynowiczowi „za zasługi na polu budzenia ruchu krajoznawczego wśród młodzieży”. Rada przesyła serdeczne „Niech żyje”!

Posiedzenie Komitetu Redakcyjnego Słownika Geograficznego Państwa Polskiego P. T. K. odbyło się w lokalu redakcyjnym (Karowa 31) w dn. 22.III. Przewodniczył prof. E. Romer. Brali udział: prof. Fr. Bujak, S. Małkowski, prof. K. Nitsch, prof. S. Pałowski, prof. W. Semkowicz, dr. B. Zaborski, red. nacz. dr. S. Arnold, delegaci Rady: dr. R. Fleszarowa, i p. M. Siwak. Komitet Red. powziął szereg uchwał, dotyczących spraw budżetowych, przedyskutował projekt kwestionariusza, mającego stać się podstawą dla zbierania materiału terenowego. Postanowiono przystąpić do zorganizowania poszczególnych Komitetów Regionalnych, których pierwszym zadaniem będzie zebranie wszystkich nazw geograficznych, występujących na obszarze Rzeczypospolitej. Zatwierdzono tekst odpowiedniej instrukcji. Powzięto szereg uchwał, dotyczących zakresu i metody pracy. Na zakończenie odbyło się zebranie towarzyskie, urządzone staraniem Rady i Redakcji.

Redaktor naczelny Słownika, Dr. S. Arnold, wyjeżdżał w sprawach organizacji Redakcyjnych Komitetów Regionalnych do Katowic, Krakowa i Wilna, p. dr. R. Danysz-Fleszarowa na Wołyń.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Bydgoszcz. Budowa dworca autobusowego. Oddział ustalił miejsce, gdzie dworzec miałby stanąć. Według projektów Oddziału: miasto lub starostwo krajowe dałoby plac. Oddział jako przedsiębiorca zobowiązuje się wybudować dworzec, obejmujący wszystko to, co dla pasażerów i autobusów jest niezbędne. Miasto oddałoby eksploatację dworca na 30 — 35 lat za opłatą pewnego procentu od postojowego oraz ogólnych zysków dworca. 5.III odbyła się specjalna konferencja Oddziału z Magistratem, w dn. 9.III ustalono wytyczne budowy dworca.

Kraków. Sekcja narciarska Oddziału działa od lat trzech. W sezonie bieżącym urządziła szereg wycieczek w Tatry, Beskidy, najbliższe okolice Krakowa, większe wycieczki narciarskie: do Zakopanego, na Halę Gąsienicową (Boże Narodz. ub. r.), na Piłsko, w okolice Zwardonia (1-3.II b. r.), na Turbacz, na Magórkę koło Suchej, do doliny Bętkowskiej koło Rudawy, do Czernej koło Krzeszowic. Odbyto szereg zebrań, na jednym z nich prof. Sykutowski mówił o *terenach narciarskich w Województwie Krakowskim*. Walne zgromadzenie odbyło się 27.III z odczytem dra W. Medweckiego o *fotografowaniu w nocy*.

Lublin. 1.III b. r. ukazał się *Przewodnik po Lublinie*, staraniem Oddziału P. T. K. w opracowaniu: ks. dr. Zalewski (dział historyczny), dr. S. Wojciechowski i inż. J. Sienicki (dział zabytkowy), J. Wilski i dr. Garbaczewski (dział informacyjny), inż. F. Jackowski (plan m. Lublina). Objętość 10 ark. druku, cena zł. 3.50. Zamiast p. Z. Dobkiewicza w marcu odbyły się odczyty dra W. Ormickiego: *Górny Śląsk* (dla młodzieży), *Regionalizm, szkoła i społeczeństwo* (dla starszych).

Opaków. Oddział wszczął akcję ochrony zabytków przeszłości miejscowych. Wobec niepomyślnego ich stanu przesłał alarmujące notatki do *Kurjera Porannego* i *Il. Kurjera Codzienn.* z fotografiami. Krakowski Urząd Konserwatorski zobowiązał się przysłać komisję i rozpocząć roboty konserwatorskie przy kolegiacie św. Marcina i koło Bramy Warszawskiej.

Urządzono konferencję porozumiewawczą z Oddziałem P. T. K. w Ostrowcu. Otrzymano subsydjum od sejmiku zł. 100. Oddział ma otrzymać od miasta lokal na muzeum regionalne. Założono archiwum i kronikę Oddziału. Na ukończeniu opracowanie ilustrowanego przewodnika po mieście.

Ostrowiec. Zjazd Oddziałów Okręgu Kieleckiego odbył się w dn. 1.III. Uczestniczyło 6 Oddziałów. Obrady poświęcone były organizacji turystyki na terenie województwa. Na-

stępny zjazd Oddziałów okręgu odbędzie się w końcu kwietnia w Sandomierzu.

Ostrowiec. W październiku 1930 r. Zarząd Oddziału Ostrowieckiego P. T. K. postanowił uchwalić nagrody dla członków Kół Młodzieży Krajoznawczej na terenie m Ostrowca za prace krajoznawcze.

Do dnia 1.III r. b. zgłoszono ogółem 7 prac uczniów Seminarjum Nauczycielskiego i Szkoły Handlowej. Pierwszą nagrodę w wysokości zł. 40 przyznano za pracę: *Historja cechów rzemieślniczych w Denkowie (pod Ostrowcem)*, drugą nagrodę—zł. 20 przyznano za pracę: *Podania Świętokrzyskie*. Wyróżnione zostały prace: 1. Rysunki starej chaty, zasuw drzwiowych i stępy drewnianej w Denkowie. 2. Piosenki i podania ludowe w okresie świąt Bożego Narodzenia, oraz 3) Opis obróbki lnu.

Materiał nadesłanych prac posłuży do wypełnienia *Orlego Lotu*.

Pabjanice. Oddział w marcu wydał z zaskiku Magistratu dzieło p. M. Barucha *Pabjanice, Rzgów i wsie okoliczne*, uzupełnienie analogicznej z przed lat 30. W celach propagandy w Księgarni Pabjanickiej urządzono efektowną wystawę na tle miniaturowego zamku pabjanickiego, gdzie obok wymienionego wydawnictwa znalazły się wydawnictwa Oddziału: prezesa K. Staszewskiego *Ilustr. Przewodnik po Pabjanicach, Łasku i powiecie Łaskim* oraz *mapki turystyczne powiatu łaskiego* oprac. przez czł. Oddz. J. Józefiaka. Wystawa objęła obrazy, przedstawiające kościoły św. Mateusza i ewangelicki w Pabjanicach. Zainteresowanie przechodniów oknem wystawowym b. duże. Oddział stara się o lokal na posiadane zbiory muzealne. Zorganizowano kursy fotograficzne dwumiesięczne (wykłada p. F. Marszał, uczestników 25).

Radom. W dn. 22 lutego b. r. odbyła się w Radomiu konferencja delegatów Oddziałów P. T. K. w Radomiu i Zagożdżonie. Ustalono zasady współdziałania Oddziałów w zakresie: 1) wyznaczenia szlaku turystycznego w Puszczy Kozienickiej; przyjęto kierunek szlaku i do wykonania powołano komisję z pośród zarządów Oddziałów; 2) informowania wzajemnego o organizowanych wycieczkach, odczytach i t. p. dla zwiększenia zainteresowania i wzmożenia frekwencji.

Skierniewice. Walne Zebranie Oddziału odbyło się 17.III. Wybrano zarząd: pp. Al. Ratyński, przewodniczący, dr. W. Łabęcki, vice-przewodn., H. Krasocka, sekret., P. Staszewski, skarbnik, A. Przemyska i J. Krysiński, członkowie. Komisja Rewiz.: pp. dr W. Ossowski, W. Białowiejski i M. Chmielówówna.

Warszawa. Biblioteka podręczna P. T. K. obecnie pod zarządem redakcji *Słownika Geograficznego*, otwarta będzie dla członków w poniedziałki, środy i piątki od g. 18—20 (w czasie 2.IV—8.IV włącznie—zamknięta).

Zarząd Oddziału Warszawskiego P. T. K. w r. 1931: J. Kołodziejczyk Prezes Oddziału—Dr R. Fleszarowa i Wł. Gruszczyński Vice-Prezesi Oddziału—P. Szymański i M. Bereżyński Sekretarze Oddziału—Wł. Sokołowski i J. Kołodziejczyk Skarbnicy Oddziału, oraz Członkowie: Wł. Borzęcki, E. Świerczewski, M. Marcoin, B. Zieleniewski, St. Lenartowicz,

M. Rylkówna, Dr M. Orłowicz i M. Węgrzecki.

Włocławek. Walne Zgromadzenie Oddziału odbyło się w dniu 14 marca b. r. Obrano nowy Zarząd: Inż. A. Olszakowski, prezes i przewodniczący Sekcji Wycieczkowej, Z. Michler, viceprezes, J. Kłodawski, sekretarz, F. Gliszczynski, skarbnik, Sz. Rajca, kustosz, P. Kowalewski, gospodarz lokalu, A. Zabłocka, przew. Sekcji odczytowej, K. Cybulski, przew. Sekcji fotograf. i ks. J. Bielowski, czł. Zarządu. Zastępcy: E. Fritz, P. Czarnecki, W. Andrzejewski, M. Makowska i M. Lidwin, przew. opiekunów Kół Kraj. Młodz. Szkolnej.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW KÓŁ MŁODZIEŻY SZKOLNEJ P. T. K.

Walne Zgromadzenie Komisji Kół Kr. Mł. Szk. odbędzie się 11.IV b. r. o godz. 9 rano, w Warszawie (Karowa 31).

Obejmie: 1. Otwarcie i wybór prezydium Zjazdu. 2. Sprawozdanie z działalności Komisji. 3. Referaty: a) d-ra R. Gumińskiego: *zapisywanie spostrzeżeń fenologicznych i współpraca Kół Młodzieży z P. Inst. Meteorologicznym*, b) d-ra S. Arnolda: *Współdziałanie Kół Mł. w pracach słownika geograficznego*, c) p.J. Cierniaka: *Widowiska ludowe na jubileuszowym zjeździe warszawskim*. Dyskusja nad sprawozdaniem. 5. Wybór prezydium Komisji. 6. Ustalenie obowiązkowych tematów pracy. 7. Wnioski organizacyjne. Delegaci Oddziałów P. T. K. proszeni są o wzięcie udziału w obradach.

Na Fundusz Nagród złożyły następujące Oddziały P. T. K.:

1) w Białymstoku 10 zł., 2) w Bydgoszczy 100 zł., 3) w Kaliszu 15 zł., 4) w Piotrkowie 25 zł., 5) w Skiernewicach 10 zł., 6) w Toruniu 30 zł., nadto Magistrat miasta Krakowa 500 zł.

Nagrody dla Kół Młodzieży. Prezydium Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej na posiedzeniu dnia 26 lutego przyznało nagrody następującym kołom młodzieży:

1. Kołu im. W. Bessera w Krzemieńcu dyplom uznania i 150 zł. za wypełnienie 2 zeszytów *Orlego Lotu*, wydawanie *Naszego Widokregu* i organizację Zjazdu.

2. Kołu im. Konstantego Kietlicza Rayskiego przy Szkole Powsz. Nr. 15 w Lublinie za czasopismo *Nasze Echo*, zbieranie materiałów i przygotowanie wystawy 150 zł.

3. Kołu przy Miejsk. Gimnazjum im. Jana z Czarnkowa w Czarnkowie za wydawanie *Echa Gimnazjalnego* i *Ziemi Nadnoteckiej* oraz za propagandę 150 zł.

4. Kołu im. W. Pola przy państw. Gimnazjum w Bochni za wzorowe opracowanie wszystkich kwestionariuszy *dyplom uznania* i 100 zł.

5. Kołu im. Ludomira Sawickiego przy państw. Sem. Naucz. Męsk. w Bobr-

ku koło Cieszyna za wzorową organizację wystawy i Zjazd Krajoznawczy w Bobrku *dyplom uznania* i 100 zł.

6. Kołu przy Sem. Naucz. Męsk. w Tomaszowie Mazow. za ciągłość pracy, materiały do monografii Tomaszowa i zbiór rysunków kapliczek *dyplom uznania* i 100 zł.

7. Kołu im. Seweryna Udzieli przy państw. Sem. Naucz. Żeń. w Żywcu za rysunki haftów, opis zabaw i artykuły w *Szarotce* 75 zł.

8. Kołu im. Eugenjusza Romera przy państw. Sem. Naucz. Męsk. w Czarnkowie za materiały: przyrządy tkackie, rybne i in. 50 zł.

9. Kołu im. Ludomira Sawickiego przy państw. Gimnazjum w Żywcu za monografię *Żywca* 25 zł.

10. Kołu przy Szkole Powsz. w Katowicach—Ligocie za materiały ogłoszone w *Orlim Locie* 25 zł.

11. Kołu im. J. Rostafińskiego przy państw. Sem. Naucz. Żeńsk. w Marjówce za numer krajoznawczy *Brzasku* 50 zł.

12. Kołu przy państw. Sem. Naucz. Męsk. w Radomiu za krajoznawczy numer *Promienia* 25 zł.

13. Kołu przy państw. Sem. Naucz. Żeńsk. w Radomiu za krajoznawczy numer *Ku Słońcu* 25 zł.

14. Kołu przy Szkole Powsz. Nr. 7 w Włocławku za całokształt pracy i zbiory motywów kujawskich 25 zł.

15. Kołu im. Stanisława Witkiewicza przy państw. Sem. Naucz. Żesk. w Sandomierzu za wzorowe spełnienie obowiązków organizacyjnych *list pochwalny*.

16. Redakcji „Dzwon” przy Sem. Naucz. Żesk. im. A. Asnyka we Lwowie za numer krajoznawczy *list pochwalny*.

17. Kołu im. Mikołaja Kopernika przy państw. Gimn. w Toruniu za pracę przewodników *list pochwalny*.

18. Żrzeszeniu Krakowskich Kół Krajozn. na ręce przewodniczącego p. Jana Czarnckiego za pracę organizacyjną *list pochwalny*.

Czarnków. Koło Krajoznawcze Młodz. Szk. Gim-

ZNIŻKI KOLEJOWE DLA CZŁONKÓW P. T. K. OD 1 KWIETNIA 1931 ROKU.

Członkowie P. T. K. przy przejazdach w celach turystycznych w wagonach klasy I, II i III pociągów osobowych i pośpiesznych korzystają na podstawie legitymacji wzoru ustalonego (legitymacja członkowska z nalepką, z obowiązującymi przepisami = 3 zł.) z 25% niżki od opłat według taryfy normalnej.

Ulgi obowiązują przy przejazdach między stacjami: Białystok, Bielsko, Bydgoszcz, Cieszyń, Drohobycz, Grudziądz, Katowice, Kielce, Kołomyja, Kraków, Lublin, Lwów, Łuck, Łódź, Nowy Sącz, Piotrków, Poznań, Radom, Sosnowiec, Stanisławów, Tarnopol, Tarnów, Toruń, Warszawa, Wilno, Włocławek i Żywiec z jednej strony a stacjami: Augustów, Bystra, Brośniów, Białowieża, Brańsk, Chęciny, Cieszyń, Druskiéniki, Giermakówka, Gdynia, Hel, Hrebenów, Hucisko, Inowrocław, Iwanie Puste, Iwonice, Jaremcze, Jelesnia, Kartuzy, Kielce, Kolibki—Orłowo, Kołomyja, Kruszwi-

ca, Krzemieniec, Krynica, Landwarowo, Lyntupy, Ławoczne, Maków, Mikuliczyn, Milówka, Muszyna, Nadwórna, Nałęczów, Nowy Targ, Olkusz, Osielec, Piwniczna, Płociczno, Puławy, Rabka, Rajcza, Rymanów, Ryto, Sandomierz, Skole, Sławsko, Sianki, Stary Sącz, Sucha, Suwałki, Tatarów, Tleń, Truskawiec-Zdrój, Tuchola, Ustroń, Wąchock, Wejherowo, Węgierska Górka, Wilkowice, Wisła, Worochta, Woronienka, Zakopane, Zaleszczyki, Zwardoń, Żegiestów-Zdrój i Żywiec, z drugiej strony, o ile odległość przejazdu w danej relacji wynosi co najmniej 50 kilometrów.

P. T. K. obowiązuje należyte wystawianie legitymacji. W celu stwierdzenia tożsamości osoby, kolej może żądać od okaziciela biletu powtórzenia podpisu. Posiadacze wydanych w ubiegłym roku legitymacji na niżki kolejowe otrzymują bezpłatnie nowe przepisy taryfowe.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

KURSY DLA PRZEWODNIKÓW.

Komisja Turystyczna Rady Głównej P.T.K.

9—11.IV Kurs w Warszawie (Karowa 31).

Oddział P.T.K. w Lublinie.

W drugiej połowie kwietnia, kurs dla przewodników po Lublinie. Wykłady fachowych prelegentów obejmą: topografię, historję, stosunki gospodarcze, zabijki budownictwa.

O D C Z Y T Y.

Oddział P.T.K. w Warszawie. Kalendarzyk odczytów śródownych.

8.IV. Małe ogródki i ich pielęgniarstwo, p. St. Schönfeld.

15.IV. Kobieta w dawnym i współczesnym życiu Japonii (odezpt ilustrowany oryg. muzyką japońską) p. M. Juskiewiczowa.

22.IV. Dalmatyńskie Wybrzeże (wrażenia z podróży odbytej w marcu r. b.) p. Al. Janowski.

29.IV. Zagadnienia turystyki w Polsce (odezpt ilustrowany obrazami świetlnymi) p. J. Kołodziejczyk.

Oddział P.T.K. we Włocławku.

19.IV. Władysław Łokietek książę kujawski, *Król Polski*, wygł. p. A. Byszewski.

26.IV. Wilno, wygł. vice-prezes P. T. K. p. J. Remer.

WIECZORY KLUBOWE.

Oddział P.T.K. w Warszawie.

20.IV. o godz. 20 Wieczór Klubowy o charakterze towarzyskim.

WYCIECZKI WAKACYJNE.

Oddział P.T.K. w Toruniu.

2.VII g. 16. Wyjazd z Gdyni. 5-o dniowa do Kopenhagi. Informacje i zapisy: p. F. Rękosiewicz, Toruń, Szopena 24, II. Prospekty informacyjne!

Oddział P.T.K. w Warszawie.

W końcu lipca 6-o dniowa na Bornholm i do Kopenhagi. Koszt. 233—303 zł. Zapisy do 10 maja. Prowadzi p. Gabryszewski. Prospekty informacyjne!

11—20.VII. Karpaty Wschodnie. Prow. p. Lenartowicz. 9—30.VIII. Beskidy Zachodnie i Słowaccyzna, Prow. dr. M. Orłowicz.

29.VIII—28.VIII. Alpy Dynarskie i Balkany. Prow. p. Lenartowicz.

Polskie Biuro Turystyczne „Poltur”, Warszawa.

W maju, czerwcu, lipcu i sierpniu b. r. 4 tygodniowe wycieczki: 1) do Jugosławji, 2) na Rivierę Francuską i 3) nad Morze Czarne. Informacje: Żłota 4. Tel. 704-67.

WYCIECZKI.

Oddział P.T.K. w Toruniu.

1. W końcu kwietnia: Gdańsk, Wielkie Żuławy.
2. 10.V. Pelplin.
3. 7.VI. Wągrowiec.
4. 28 i 29.VI. Dolina Branicy.

Oddział P.T.K. w Warszawie.

1. 4, 5 i 6.IV do Wilna. Prowadzi p. Marcoin.
2. 12.IV do Mogiły powstańców w Puszczy Kampińskiej w rocznicę, prowadzi p. Szymański.

3. 19.IV. Raszyn, Falenty, Pęcice, prowadzi p. Gabryszewski.
— Gmach Prasy Polskiej, prowadzi p. Marcoin.
4. 26.IV. Instytut Wychowania Fizycznego, Bielany, Młociny, prowadzi p. Gabryszewski.
— Oranżeria Miejska na Rakowcu, prow. p. Zborowska.
5. 3.V. Puszcza Kampinowska (Czerwińsk, Leszno, Błonie), prow. p. Szymański.

Oddział P.T.K. we Wrocławiu.

1. 10.V do Gostynina i Płocka (autobusem).
2. 17.V do Dobrzyńa n. Drwęcą i Golubia (autobusem).
3. 23.V 4-o dniowa do Wilna i w okolicę.
4. 6.VI 3 dniowa na Śląsk Górny.
5. 20 i 21.VI do Koła i Kalisza (autobusem).
6. 27.VI 3 dniowa nad Morze Polskie.

Wołyńskie T. K. i O. n. Z. oraz Klub Automobilowy w Łucku.

- 26.IV. Z Łucka do Poddębic autobusem (cerkiew, majątek). Zbiórka 10, powrót 14.

PORADNIE KRAJOZNAWCZE.

Oddział P.T.K. w Warszawie

Kierownik poradni prosi członków P.T.K. o składanie w darze map sztabowych w podz. 1:100.000 Niezbędne: mapy topograficzne okolic Warszawy, wyd. Wojsk. Inst. Geogr. 1919.

N A S Z A P R A S A.

Nasz Widnokrąg Miesięcznik młodzieży Liceum Krzemienieckiego, wydawany przez Koło Krajoznawcze P. T. K. im. dra W. Bossera. (Rok VI 1931) w Krzemieńcu, obecnie organ samorządu szkolnego, który nie zapomni dobrej swej tradycji krajoznawczej!

Ziemia Nadnotecka. Miesięcznik Koła Krajoznawczego Mł. P. T. K. Gimn. im. Janka z Czarnkowa (R. II 1931). W Czarnkowie nad Notecią. Przedpłata roczna 5 zł. (P. K. O. 213.314). Nowi prenumeratorzy otrzymują bezpłatnie przewodnik po Czarnkowie.

Nasze Echa, pismo Koła Krajoznawczego im. K. Kietlicza-Rayskiego Mł. Szk. P. T. K. szkoły powszechnej Nr. 15 w Lublinie, ul. Długa 6.

Młody Krajoznawca, pismo Koła Krajoznawczego im. K. Łopacińskiego Mł. Szk. P. T. K. szkoły powszechnej na Czwartku w Lublinie.

Nasza Okolica, czasopismo pisane przez działkę szkoły powszechnej w Piaskach Luterskich (woj. Lubelskie).

Działka i młodzież w ruchu krajoznawczym w imię hasła T. Czackiego „kto chce rządzić krajem — musi go znać” przechodzi najgłębszą szkołę wychowania obywatelskiego.

Ziemia. Nr 5 (z 1.III 31). S. Warcholik, *Żupa Bocheńska*. G. Sippke, *Wielkie Zagłębie Polskie*. E. Urbanowicz, *Cerkiew w Niskiniarach na Wołyniu*. M. Ryłkówna, *Grochów dawniej i dziś (w setną rocznicę bitwy Grochowskiej)*. K. Ossowski, *Trynka w Grudziądzu* —

jej historia i znaczenie. Z piśmiennictwa. — Nr 6 (15. III 31). J. Kołodziejczyk, *Tuhanowicze*. A. Salmonowicz, *Białorusini w woj. Nowogródzkim*. T. Hryniewska, *O sztuce ludowej w Nowogródzczyźnie*. A. Kozicki, *Lida*. Z. Mysłakowski, *w Nowogródzkiej stronie...* Kronika i piśmiennictwo.

O NAS W PRASIE.

Prasa w grudniu u. r. i styczniu r. b. zamieściła szereg obszernych wiadomości o dwóch ważkich zdarzeniach w życiu naszego Towarzystwa, jakimi były otwarcie Muzeum Ziemi Kujawskiej oraz inauguracja pracy nad nowym wydaniem *Słownika Geograficznego Państwa Polskiego, ziem dawnej Rzeczypospolitej i krajów przez Polaków zamieszkałych*. Zamiary programowe obchodu jubileuszowego Towarzystwa w r. b. zostały podniesione z uznaniem w Nr. 51, *Ilustr. Kurjera Codzienn.* z 20.II. b. r.: *Widowiska ludowe dla swoich i obcych. Godna uwagi inicjatywa P. T. K.* Czyby nasz Oddział Krakowski nie zainteresował się tą sprawą dla Krakowskiego i Podhala?

Prasa z lutego b. r. podała wiadomość o powstaniu oddziału P. T. K. w Krzemieńcu. Nowy Oddział postawił sobie za zadanie popularyzację powiatu krzemienieckiego, jako terenu wycieczkowego i turystycznego. Przewodniczącym Oddziału został p. Franciszek Mączak, prof. Liceum w Krzemieńcu, zastępcą zaś p. Jan Beaupré burmistrz m. Krzemieńca. Prasa z marca b. r. podała wiadomości o posiedzeniu Komitetu Redakcyjnego *Słownika*, podała reprodukcję naszych map dworcowych podnosząc ich przejrzystość, dokładność i znaczenie propagandowe. Ukazały się recenzje w prasie przewodnika po Lublinie, wydanego przez Lubelski Oddział P. T. K.

TURYSTYKA KRAJOWA I ZAGRANICZNA.

Koordinacja prac w dziedzinie opieki nad turystyką. W prasie z 19 i 20 lutego b. r. ukazał się wywiad na ten temat z Ministrem Rob. Publ. P. M. Norwid-Neugebauerem. P. Minister zwrócił uwagę na zdobycie podstaw materialnych, zarówno dla rozbudowy urządzeń turystycznych w kraju, jak i dla propagandy turystycznej Polski zagranicą.

O utworzenie Związku popierania turystyki. W dn. 17 marca odbył się w Warszawie zwołany z inicjatywy Minist. Rob. Publ. zjazd w sprawie racjonalnego popierania i rozwoju ruchu turystycznego. Zjazd uchwalił wyłonić Komitet Organizacyjny dla opracowania ustawy o popieraniu turystyki w Polsce, której projekt wraz z szeregiem innych został przygotowany w specjalnej publikacji Komisji Międzyministerjalnej o *zagadnieniach turystyki w Polsce*. Stanowisko P. T. K. wobec projektów przedstawił na zjeździe vicepr. p. A. Patkowski, nadto uzasadni je bliżej Nr. turystyczny *Ziemi*.

Widowisko ludowe w Wilnie. Komendy Chorągwi Wileńskich Związków Harcerstwa Polskiego organizują w dniach 25 i 26 kwietnia r. b. widowisko ludowe p. t. *Zabijcie Smoka - Bazyliszka na Bakszcie*

W sobotę dn. 25.IV 31 r. nastąpi zjazd rycerstwa z czterech stron na zabicie bazyliszka. Na placu Ka-

tedralnym społeczeństwo wileńskie powita przybyłych rycerzy. Wieczorem odbędzie się akademja bazyliżkowa, transmitowana przez Wileńskie Radio na wszystkie rozgłośnie polskie:

W niedzielę dn. 26.IV na dziedzińcu Pałacu Reprezentacyjnego rozpocznie się dalsza część uroczystości— wielką naradą „Kapłanów”.

Ciekawe momenty będą transmitowane na wszystkie rozgłośnie Radja Polskiego oraz nakręcane na film dźwiękowy. Czy nasz Oddział Wileński nie ująłby tych widowisk w swe ręce?

Ze Związku Słowiańskich Towarzystw Turystycznych. W tych dniach odbyło się w Cieszynie posiedzenie Sekretariatu słowiańskich towarzystw turystycznych, w którym wzięli udział prof. dr. Walery Goetel prezes Związku, konserwator V. Jeniczek, szef stałego Sekretariatu w Pradze dr. Stolf i mag. Malewski z Krakowa oraz red. Kamienicki z Pragi. Zrócono baczna uwagę na liczne sprawy z zakresu turystyki oraz ochrony przyrody w Karpatach. Omówiono również zagadnienia związane z przejęciem prezesury związku przez Polskę i projektowaniem urzędzeniem Kongresu Rady Słow. Tow. Turyst. we Lwowie. Ponadto poruszono kwestję rozszerzenia pasa turystycznego polskoczeskosłowackiego, tudzież zagadnienia górskich parków narodowych w krajach słowiańskich.

Obchód 600-lecia założenia Tarnowa. Staniem Towarzystwa przyjaciół nauk w Tarnowie odbyło się uroczyste posiedzenie, celem uczczenia 600-lecia założenia m. Tarnowa. Program uroczystości obejmował przemówienia, w których skreślono historję Tarnowa i jego założycieli wygłoszone przez dr. Dziame, konserwatora Piotrowskiego i ks. dr. Bulandę.

„Tatry w Kazimierzu nad Wisłą”. Rocznik VIII *Wierchów* (1930) podaje, że Oddział P. Tow. Tatrzańskiego w Radomiu zakupił w Kazimierzu nad Wisłą 1230 m² pow. ziemi pod budowę schroniska za cenę 642 zł. i dążeniem Oddziału jest obecnie jego budowa. Członkowie Odd. P. Tatrzańsk. w Radomiu są jednocześnie członkami Radomskiego Oddz. P. T. Kraj. i *vice versa*, ale zapal przenosi góry...

Podział kompetencyj organizacyjnych. W dn. 26.III b. r. Oddział P. Tow. Tatrzańsk. w Poznaniu zorganizował w Collegium Minus odczyt prof. d-ra w. Kuleszy *O Świtce*.

Schronisko nad Morskiem Okiem. Szpecące przepiękny krajobraz tatrzański prywatne schronisko nad Morskiem Okiem zostało w grudniu roku ubiegłego rozebrane, aby żaden budynek nie szpecił krajobrazu. Polskie Towarz. Tatrzańskie ma zamiar stojące również na morenie Morskiego Oka swoje schronisko przenieść poniżej moreny.

Wystawa Turystyczna we Lwowie. Referat turystyki woj. Lwowskiego zawiadamia, że zapowiedziana na czas od 8 do 22 marca wystawa turystyczno-krajoznawcza w salach gmachu Muzeum Przemysłowego

we Lwowie odbędzie się w czasie od 6 do 19 kwietnia włącznie.

Zjazd wojewódzkich referentów turystyki. Od roku 1924 istnieją przy urzędach wojewódzkich referaty turystyki, a czynności referentów spełniają, jako zajęcie dodatkowe urzędnicy dyrekcji robót publicznych. Po kilkoletniej działalności wielu referentów wyrobiło się na wybitnych specjalistów w dziedzinie turystyki i krajoznawstwa, szczególnie ci z pośród nich, którzy jednocześnie zasiadają w zarządach towarzystw turystycznych, czynnych na terenie województwa.

Od 1927 roku odbywają się corocznie w Ministerstwie Robót Publicznych zjazdy tych referentów, na których składane są sprawozdania z działalności, jakoteż z działalności wojewódzkich komisji turystycznych i omawiane są programy działalności na rok najbliższy. Poza tem na zjazdach referenci turystyki otrzymują instrukcje co do dalszego postępowania.

Tegoroczny zjazd wojewódzkich referentów turystyki odbył się w dniu 18-ym marca w sali konferencyjnej Ministerstwa Robót Publicznych przy udziale prezesów wojewódzkich komisji turystycznych ze wszystkich województw. Obrady zjazdu zajął dłuższemu przemówieniem minister robót publicznych, gen. inż. Norwid-Neugebauer, który nawiązując do uchwał powziętych poprzedniego dnia przez zjazd w sprawie popierania turystyki udzielił szeregu dyrektyw i wskazówek praktycznych co do działalności, zmierzającej do podniesienia turystyki w poszczególnych województwach.

Z całodziennych obrad zjazdu dowiedziano się, że w województwach: lwowskim, śląskim, łódzkim, warszawskim, wileńskim, nowogródzkim, krakowskim, kieleckim i poznańskim przygotowuje się wydanie przewodników po tych województwach, a w województwie tarnopolskim drukuje się nowe wydanie przewodnika po tem województwie, wobec wyczerpania poprzedniego.

Wystawy regionalne mają być urządzone w kwietniu we Lwowie, w końcu czerwca w Tarnopolu, ponadto po raz drugi we wrześniu we Lwowie jednocześnie z Targami Wschodnimi.

W kilku województwach znajdują się w stanie organizacji wojewódzkie, względnie miejskie związki propagandy turystycznej, a w Katowicach „Śląskie Towarzystwo Wystaw i Propagandy Gospodarczej” ma być przekształcone na „Śląskie Towarzystwo Propagandy Gospodarczej i Turystycznej”. Referenci turystyki współdziałają z kuratorjami szkolnymi w sprawie organizacji wycieczek szkolnych i szkolnych domów wycieczkowych. W interesie usprawnienia tych czynności byłoby pożądanem, aby w niektórych województwach, dla których ruch turystyczny ma wyjątkowe znaczenie, jak na przykład w województwie krakowskim, utworzone zostały etatowe stanowiska referentów turystyki.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona 250 zł., 1/2 strony 130zł. 1/4 strony 70 zł., 1/8 strony 40 zł., w tekście o 50% drożej

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpow.: **Aleksander Patkowski.**

Wydawca: **Polskie Tow. Krajoznawcze.**

Druk. Jan Świątoński I 5-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 407-50.